

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ

ผลการติดตามการดำเนินงานตามโครงการโรงเรียนเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตและสังคม ในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดขอนแก่น สรุปผลดังนี้

5.1 วัตถุประสงค์การวิจัย

- 1) เพื่อติดตามการดำเนินงานของโรงเรียน เกี่ยวกับ
 - (1) การบริหารโครงการของโรงเรียน
 - (2) กิจกรรมการพัฒนาคุณภาพชีวิต ตามกรอบของโครงการที่มีต่อนักเรียนและประชาชน
- 2) เพื่อศึกษาปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินการ
- 3) เพื่อศึกษาความคิดเห็นที่มีต่อโครงการเพื่อพัฒนาชีวิตและสังคมของบุคลากรที่เกี่ยวข้องในโรงเรียน

5.2 วิธีการดำเนินการวิจัย

- 1) ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ใช้ประชากรเป็นกลุ่มตัวอย่าง รวมทั้งสิ้น 180 คน
ผู้บริหารโรงเรียน จำนวน 12 โรงเรียน 60 คน
ครูผู้รับผิดชอบโครงการและครูผู้เข้าร่วมโครงการ จำนวน 36 คน และ
บุคคลที่เกี่ยวข้องที่เป็นกรรมการ รพช. จำนวน 84 คน
- 2) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสำรวจและแบบสอบถาม ซึ่งผู้วิจัยสร้างขึ้นเองโดยผ่านความเห็นชอบและการตรวจสอบแก้ไขจากอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์และผู้เชี่ยวชาญ แล้วนำแบบทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 180 คน หาความเชื่อมั่นได้ 0.95

ลักษณะของเครื่องมือ มีดังนี้

ชุดที่ 1 แบบสำรวจ เพื่อใช้สอบถามผู้บริหารโรงเรียนในโครงการโรงเรียนเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตและสังคม ลักษณะ เป็นแบบตรวจสอบรายการและคำถามปลายเปิดและแบบมาตราส่วนประมาณค่า

ชุดที่ 2 แบบสอบถามเพื่อใช้สอบถามครูผู้เข้าร่วมโครงการของโรงเรียนในโครงการรพช. ลักษณะ เป็นแบบตรวจสอบรายการ และคำถามปลายเปิดและแบบมาตราส่วนประมาณค่า

ชุดที่ 3 แบบสอบถามเพื่อใช้สอบถามบุคคลที่เกี่ยวข้อง ลักษณะของแบบสอบถามเป็นแบบตรวจสอบรายการ แบบมาตราส่วนประมาณค่า

3) การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยทำการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง ทั้ง 12 โรงเรียนในจังหวัดขอนแก่น ดำเนินการระหว่างวันที่ 1 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2537 ถึงวันที่ 25 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2537 โดยส่งแบบสอบถามไป 180 ชุด ได้รับคืน 180 ชุด คิดเป็น ร้อยละ 100.00

4) การวิเคราะห์ข้อมูล

1. วิเคราะห์ข้อมูลด้านสภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยใช้ค่าร้อยละ
2. วิเคราะห์ข้อมูลด้านการบริหารโครงการ ด้านการจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตโดยค่าร้อยละ
3. วิเคราะห์ข้อมูลด้านปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงานและข้อเสนอแนะในการแก้ไขปัญหโดยใช้ค่ามัธยฐานเลขคณิต ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
4. วิเคราะห์ข้อมูลด้านความคิดเห็นเกี่ยวกับการดำเนินงานตามโครงการโรงเรียนเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตและสังคม โดยใช้ค่ามัธยฐานเลขคณิต ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน รวบรวมสรุปนำเสนอเป็นตารางประกอบความเรียง

5.3 ผลการวิจัย

5.3.1. การบริหารโครงการของโรงเรียน ผู้บริหารโรงเรียนได้ดำเนินการดังต่อไปนี้

1) การจัดทําแผนพัฒนา แผนปฏิบัติการ โครงการ ได้ทําการสํารวจสภาพและความพร้อมของโรงเรียน

2) โรงเรียนได้แต่งตั้งบุคคลภายนอกเป็นคณะกรรมการระดับโรงเรียน ส่วนมากจะเป็นเกษตรกรตำบล

3) การแต่งตั้งคณะกรรมการโดยวิธีประชุมบุคลากรภายในโรงเรียน

4) โรงเรียนได้ประชาสัมพันธ์โครงการ โดยการจัดทําเอกสาร และมีการพบปะกับผู้นำท้องถิ่น

5) โรงเรียนได้จัดเผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับโครงการ โดยการจัดทําเป็นเอกสาร ปัญหาในการบริหารโครงการ

โรงเรียนได้รับงบประมาณในการดำเนินการโครงการไม่เพียงพอ และยังขาดบุคลากรที่มีความสามารถในวิชาชีพต่างๆ ปัญหาเหล่านี้โรงเรียนได้ทําการแก้ไขโดยให้การอบรมพัฒนาบุคลากร

5.3.2. การจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตและสังคม ตามกรอบของโครงการ รพช. โรงเรียนได้ดำเนินการดังนี้

1) โครงการที่โรงเรียนต่างๆได้จัดทําคือ โครงการตัดเย็บเสื้อผ้าสตรีเบื้องต้น

2) กิจกรรมการพัฒนาคุณภาพชีวิตของโรงเรียนจะเป็นกิจกรรมการพึ่งตนเองในปัจจุบัน 4

3) กิจกรรมการพัฒนาคุณภาพชีวิตมีความสัมพันธ์กับ จปฐ.ในด้านได้ผลผลิตสูง

4) วิธีการดำเนินการจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตได้จัดทําโดยหาทางตอบสนองความต้องการของท้องถิ่น

5.) การจัดกิจกรรมการพัฒนาคุณภาพโรงเรียนจะจัดกิจกรรมขึ้นภายในโรงเรียน

ปัญหาในการจัดกิจกรรมการพัฒนาคุณภาพชีวิตและสังคมส่วนใหญ่จะเป็นเรื่องของงบประมาณ รองลงมาคือขาดวิทยากร ปัญหาดังกล่าวเกิดจากการจัดสรรงบประมาณน้อย ถ้าจะให้มีประสิทธิภาพมากขึ้นต้องจัดงบประมาณเพิ่มมากกว่าที่ได้ในปัจจุบัน

5.3.3. ปัญหาและอุปสรรคการดำเนินงานตามโครงการ รพช.

ด้านที่ 1 การบริหารโครงการของโรงเรียน ตามความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียน และครูผู้ร่วมโครงการ พบปัญหาต่างๆดังนี้คือ บุคลากรในโรงเรียนไม่มีเวลาในการดำเนินงานโครงการ รพช.ที่จัดขึ้นภายนอกโรงเรียน และในด้านงบประมาณ แนวปฏิบัติการใช้เงินงบประมาณ ตลอดจนคณะกรรมการ รพช.ระดับโรงเรียนไม่เข้าใจบทบาทและหน้าที่ในการปฏิบัติงาน

ด้านที่ 2 การจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตตามกรอบของโครงการโรงเรียนเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตและสังคม พบปัญหาต่างๆดังนี้ คือกิจกรรมโครงการ รพช.ไม่สามารถดำเนินการอย่างต่อเนื่องได้ อาจมีเนื่องมาจากปัญหาในด้านงบประมาณและบุคลากร

5.3.4. ความคิดเห็นที่มีต่อโครงการ รพช.

ตามความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียน ครูผู้ร่วมโครงการ และบุคคลที่เกี่ยวข้อง การดำเนินงานตามโครงการโรงเรียนเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตและสังคมได้ดำเนินงานอย่างเหมาะสมและสอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่น และมีความเหมาะสมกับบุคคลในกลุ่มเป้าหมาย การดำเนินงานตามโครงการ รพช.เป็นประโยชน์ต่อท้องถิ่นมาก การดำเนินงานโครงการได้บรรลุวัตถุประสงค์ตามที่โครงการได้ตั้งไว้ และได้ผลคุ้มค่ายิ่ง การดำเนินงานโครงการพัฒนาคุณภาพชีวิตได้มีการติดตามผล การนิเทศและการกำกับดูแลโครงการอย่างใกล้ชิดและมีประสิทธิภาพ มีการประเมินผลรายงานการดำเนินงานอย่างรวดเร็วทันการและชัดเจน โครงการเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตได้รับการสนับสนุนและเอาใจใส่ในการดำเนินงานจากผู้บริหารโรงเรียน ชุมชน และส่วนราชการที่เกี่ยวข้องเป็นอย่างดี

5.4 อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิจัยมีประเด็นสำคัญที่จะนำเสนออภิปรายดังนี้

1. ด้านการบริหารโครงการของโรงเรียน ซึ่งผลวิจัยพบว่าโรงเรียนได้มีการจัดทำแผนปฏิบัติการ โครงการ โดยทุกโรงเรียนได้มีการแต่งตั้งคณะกรรมการระดับโรงเรียน สรรวสภาพและความพร้อมของโรงเรียนโดยร่วมกับบุคคลภายนอกส่วนใหญ่จะเป็นเกษตรกรตำบล ได้มีการประชาสัมพันธ์โครงการและออกพบกับผู้เกี่ยวข้อง

แต่อย่างไรก็ดี ผลจากการวิจัยพบปัญหาเกี่ยวกับการบริหารโครงการของโรงเรียน งบประมาณน้อยและขาดบุคลากร ผู้วิจัยพบว่า ปัญหาเรื่องงบประมาณน้อยเป็นอุปสรรคสำคัญของงานบริการและพัฒนาชุมชนของสถาบันศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ จารุวรรณ วัฒนกุล (2526:107) คือเกี่ยวกับปัญหาการขาดแคลนงบประมาณในการจัดซื้อวัสดุอุปกรณ์ประกอบการสอน หรือการแนะนำในกิจกรรมพัฒนาชุมชนของโรงเรียนมัธยมศึกษาตำบลนั้น มีข้อที่น่าสังเกตว่าสาเหตุที่ทำให้โรงเรียนมีงบประมาณในการบำรุงการศึกษาน้อย เนื่องจากที่โรงเรียนมัธยมศึกษาในระดับตำบลส่วนมากเป็นโรงเรียนขนาดเล็กมีจำนวนนักเรียนน้อย การจัดสรรงบประมาณจากส่วนกลางจึงต้องจัดสรรตามจำนวนห้องเรียน

2. ด้านการจัดกิจกรรมการพัฒนาคุณภาพชีวิต ตามกรอบของโครงการ รพช. ซึ่งผลการวิจัยพบว่าโรงเรียนได้จัดทำโครงการต่างๆขึ้นในโรงเรียน อย่างต่ำ 1 โครงการ และมีบางโรงเรียนมีโครงการมากกว่า 1 โครงการ กิจกรรมของโครงการนั้นได้สอดคล้องกับความจำเป็นพื้นฐานของประชาชน ส่วนใหญ่จะเป็นกิจกรรมพึ่งตนเองในปัจจุบัน 4 ผลการดำเนินงานการจัดกิจกรรมพัฒนาคุณภาพชีวิตได้ผลคุ้มค่ามากในด้านการพัฒนาชุมชน และการฝึกอาชีพนักเรียนซึ่งสามารถตอบสนองหลักสูตรในปัจจุบันได้อย่างดีในเรื่องของการหารายได้ระหว่างเรียน การทำอาชีพอิสระ แต่ควรจะต้องจัดสรรงบประมาณให้โรงเรียนดำเนินโครงการทุกปีและควรเพิ่มบุคลากรทางสายอาชีพ จัดอบรมครูให้เข้าใจในเรื่องการพัฒนาชุมชน ปฏิรูปฝังอุดมการณ์การพัฒนาชนบทให้กับครูอาจารย์

ปัญหาที่พบคือมีความจำกัดในด้านงบประมาณ งบประมาณไม่เพียงพอ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ จารุวรรณ วัฒนกุล (2526:108) ได้รับจัดสรรงบประมาณน้อย เก็บเงินค่าบำรุงการศึกษานอกระบบ วิทยาลัยอาชีวศึกษาควรจัดงบประมาณเพิ่มให้มากกว่าที่เป็นปัจจุบัน โรงเรียนจะสามารถจัดกิจกรรมตามโครงการ รพช. ได้อย่างมีประสิทธิภาพและจะเกิดผลดีกับประชาชนและนักเรียนในโรงเรียนมากที่สุด

3. จากการศึกษาปัญหาการดำเนินงานตามโครงการ รพช. และข้อเสนอแนะในการแก้ปัญหาในระดับ ปานกลางในการแก้ปัญหาปรากฏดังนี้

3.1 ปัญหาอุปสรรคในการดำเนินงานตามโครงการ รพช. ในด้านการบริหารโครงการของโรงเรียน ที่พบว่าเป็นปัญหาระดับปานกลาง คือบุคลากรในโรงเรียนไม่มีเวลาในการดำเนินงานโครงการ รพช. ภายนอกโรงเรียน ปัญหานี้เป็นอุปสรรคสำหรับครูโรงเรียนมัธยมศึกษาในระดับตำบลที่มีขนาดเล็ก บุคลากรมีน้อย ดังนั้นในการปฏิบัติหน้าที่ในโรงเรียน นอกจากภาระในการสอนประจำวันแล้ว ครูยังต้องปฏิบัติหน้าที่พิเศษอื่นๆอีกหลายด้าน ดังนั้นเวลาว่างของครูส่วนใหญ่ทั้งในและนอกเวลาราชการจึงต้องไปมุ่งที่การทำงานพิเศษต่างๆให้เสร็จลุล่วงไปในแต่ละวัน จารุวรรณ วัฒนกุล (2526 :108) และยังมีสิ่งที่เป็นอุปสรรคในการบริหารโครงการอีกได้แก่ ความยากจนของประชาชน ขาดแคลนวัสดุ ขาดความสนใจจากประชาชน ขาดการประสานงานระหว่างหน่วยงานที่มีหน้าที่ในการพัฒนาชุมชน หน่วยงานที่เป็นเจ้าของโครงการในระดับจังหวัด ครูในโรงเรียนมัธยมศึกษาในท้องถิ่น ควรตระหนักในบทบาทและหน้าที่ของตนและควรพยายามสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ผู้บริหารโรงเรียนควรมีส่วนสำคัญจะเท่ากับการบริหารงานโครงการมีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผล โรงเรียนควรสนับสนุนให้ประชาชนเข้ามาช่วยเหลือเกื้อกูลกิจการต่างๆของโรงเรียน ทั้งในด้านการเงิน วัสดุ แรงงาน และโรงเรียนจะต้องให้ความช่วยเหลือชุมชนในท้องถิ่นตลอดเวลาโดยการจัดกิจกรรม การบริการด้านวิชาการ ให้ประชาชนมีส่วนร่วมเข้าใจในความสำเร็จของการศึกษา โดยให้โรงเรียนเป็นศูนย์กลางบริการสังคมในด้านต่างๆ เช่น การพัฒนาชุมชน การรักษามรดกวัฒนธรรมไทย การส่งเสริมอนามัย การกีฬาและการส่งเสริมอาชีพ

3.2 ปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงานตามโครงการ รพช. ในด้านการบริหารโครงการของโรงเรียนอีกปัญหาหนึ่งที่มีอยู่ในระดับปานกลาง คือกิจกรรมโครงการ รพช. ไม่สามารถดำเนินการต่อเนื่องได้ เนื่องจากเป็นโครงการที่ได้รับจัดสรรงบประมาณเพียงปีเดียว ถ้าโรงเรียนใดจะทำโครงการต่อเนื่องต้องใช้งบประมาณของโรงเรียนเองโดยไม่ได้รับจัดสรรจากกรมสามัญศึกษา จึงทำให้ขาดงบประมาณดำเนินการ ขาดวัสดุอุปกรณ์ที่เป็นเครื่องมือส่งเสริมซึ่งปัญหานี้ผู้วิจัยหลายท่านทั้งในและต่างประเทศได้ศึกษาและค้นคว้าพบก่อนหน้าการวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยที่พบว่าปัญหาด้านทุนทรัพย์และการขาดงบประมาณในการจัดซื้อวัสดุอุปกรณ์ต่างๆนั้นเป็นอุปสรรค

สำคัญของงานบริการและการพัฒนาชุมชน คือ เจริญ โภคผล (2508 :131) ปรีชา นิพนธ์พิทยา (2523:93-101) วรณี ทองดี (2523:ก-ข) สัจด์ มิตกิตติ (2525:61-68) อ่างใน จารุวรรณ วัฒนกุล (2526 :107) โครงการ รพช.เป็นโครงการที่มีประโยชน์ต่อท้องถิ่น แต่ไม่สามารถดำเนินการต่อไปได้ถ้าหากท้องถิ่นมีความต้องการอีก เนื่องจากขาดงบประมาณการดำเนินงาน กรมสามัญศึกษาควรจัดงบประมาณต่อเนื่องให้ตลอด 5 ปีตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม เพื่อให้โรงเรียนดำเนินการได้อย่างต่อเนื่อง

5.5 ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

5.5.1 ข้อเสนอแนะต่อกรมสามัญศึกษา

- 1) ควรจัดให้มีการประชุมสัมมนาครู-อาจารย์ของโรงเรียนในโครงการ รพช. เพื่อหาแนวทางปฏิบัติและความเข้าใจบทบาทหน้าที่ในการทำงานโครงการ
- 2) ควรจัดสรรงบประมาณการดำเนินงานด้านต่างๆ ตามโครงการ รพช. ให้เพียงพอ
- 3) ควรกำหนดเป็นนโยบายและแนวปฏิบัติที่จะส่งเสริมและสนับสนุนให้ผู้บริหารโรงเรียนและครู-อาจารย์ของโรงเรียนในโครงการ รพช.ได้สร้างความเชื่อมั่นและศรัทธาให้แก่ชุมชนและสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างโรงเรียนกับชุมชน
- 4) ควรมีการอบรมครู-อาจารย์ที่สอนวิชาการงานอาชีพทุกสาขาให้มีความรู้ความสามารถในการเป็นวิทยากรประจำท้องถิ่นอย่างจริงจังทุกปี
- 5) ควรจัดงบประมาณต่อเนื่องให้กับโรงเรียนที่ได้ทำโครงการ รพช.ได้ผลดีและเกิดประโยชน์กับท้องถิ่นอย่างจริงจังทุกปี
- 6) ควรขยายเวลาดำเนินงานโครงการให้มีระยะเวลายาวนานขึ้น

5.5.2 ข้อเสนอแนะต่อผู้บริหารโครงการ

1) ควรมีมาตรการและแนวทางจูงใจให้ผู้บริหาร ครู-อาจารย์และบุคลากรในโรงเรียนได้มีแรงจูงใจ ขวัญและกำลังใจที่จะปฏิบัติงานในโรงเรียนได้จัดสวัสดิการที่พัฒกาศักยภาพให้มีความสะดวก ความปลอดภัย มีการบำเพ็ญความดีความชอบเป็นกรณีพิเศษ และมีการยกย่องเชิดชูเกียรติผู้ที่มีผลงานดีเด่น

5.6 ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยในอนาคต

การทำวิจัยครั้งนี้พบว่ามีเรื่องควรที่จะได้มีการวิจัยเกี่ยวกับโครงการ รพช. ซึ่งผู้วิจัยเสนอว่าดังนี้

- 1) การศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการดำเนินโครงการ รพช.
- 2) การศึกษาแนวทางแก้ไขปัญหาในการดำเนินงานโครงการ รพช.
- 3) ควรมีการศึกษาเฉพาะปัญหาและอุปสรรคเปรียบเทียบระหว่างเขตการศึกษา